

прикладі Київського квартету саксофоністів та гурту «Брати блюзу»)). Мистецькі пошуки. Суми: ФОП Цьома С.П., 2020. С. 188-192

4. Марсель Мюль. URL : <https://cyberleninka.ru/article/n/marsel-myul-i-ego-metodicheskiy-vklad-v-stanovlenie-akademicheskoy-frantsuzskoy-shkoly-igry-na-saksofone/viewer>
5. Розвиток саксофонної школи в Україні. URL: https://sites.google.com/site/saxnataliardhu/statta_tmpl=%252Fsystem.pdf
6. Саксафон. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D0%B0%D0%BA%D1%81>
7. Трегуб Ганна Лі Шень: «Музика — це мистецтво часу» <https://tyzhden.ua/li-shen-muzyka-tse-mystetstvo-chasu/>

А. Басюк,

здобувач ОС «магістр»

Вінницького державного педагогічного
університету імені Михайла Коцюбинського

A. Basiuk,

master's student,

Vinnytsia Mykhailo Kotsubynsky

State Pedagogical University

ФОРМУВАННЯ ТОЛЕРАНТНОСТІ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ НАРОДНОЇ ТВОРЧОСТІ

FORMATION OF TOLERANCE IN YOUNGER SCHOOL STUDENTS THROUGH MEANS OF FOLK CREATIVITY

***Анотація.** У статті розглянута проблема змісту і динаміки толерантних взаємовідносин молодших школярів. Показано, що ці відносини носять багатокомпонентний характер і зазнають значних змін під час цього періоду, кількість компонентів скорочується до кінця молодшого шкільного віку. Здійснено обґрунтування можливості індивідуальної та колективної толерантності у дітей засобами народної творчості. Визначено коло творів літератури, придатних для завдань, які необхідно вирішити вчителю для створення толерантного середовища в закладі. Названо методи та прийоми формування толерантного середовища засобами народної творчості.*

***Ключові слова:** толерантне середовище, початкова школа, молодший школяр, народна творчість, взаємовідносини.*

***Abstract.** The article deals with the problem of the content and dynamics of tolerant relationships among younger schoolchildren. It is shown that these relations have a multicomponent nature and undergo significant changes during this period, the number of components decreases by the end of primary school age. The substantiation of the possibility of individual and collective tolerance in children by means of folk creativity was carried out. A circle of works of literature suitable for the tasks that must be solved by the*

teacher to create a tolerant environment in the institution is determined. The methods and methods of forming a tolerant environment by means of folk art are named.

Key words: *tolerant environment, primary school, junior high school student, folk creativity, mutual relations.*

Постановка проблеми. Сучасний стан суспільства актуалізувала вивчення толерантних взаємовідносин молодших школярів, адже утвердження гуманістичних цінностей проходять неоднозначно і суперечливо. Це зумовлює падіння моралі, культури взаємостосунків між людьми, погіршення суспільних відносин тощо. Зазначені суперечності особливо позначаються на молодому поколінні, у свідомості й поведінці якого не сформувалися та міцно не закріпилися позитивні установки й мотиви, значущі ціннісні орієнтації [2, с. 97].

Особливо актуальним є формування толерантної свідомості та поведінки молодших школярів, адже надважливо підготувати наступне покоління до правильної взаємодії у мирі та злагоді з навколишнім середовищем.

Аналіз останніх досліджень з проблеми. Філософське осмислення проблеми толерантності знайшло відображення у працях Арістотеля, М. Аврелія, Демокріта, Платона, Сократа, а пізніше М. Монтея, Дж. Локка, Ж.Ж. Руссо, Ж. Вольтера. Певні аспекти толерантності відображені у працях філософів (М. Бердєєв, О. Довгополов); соціологів (Г. Бутигін, О. Оксамитна, О. Швачко та ін.); психологів (Б. Ананьєв, О.Асмолов, І. Бех, та ін.).

Дана проблема розглядалась у працях класиків педагогічної думки (Я.Коменський, Я. Корчак, А. Макаренко, М. Монтессорі, В. Сухомлинський, Л.Толстой, К. Ушинський та ін.).

У сучасній педагогічній науці проблема виховання толерантності досліджується у різних аспектах: загальні питання педагогіки толерантності (М.Рожков, А. Сиротенко, Г. Солдатова, Л. Шайгерова та ін.); етнічна толерантність (О. Доукіна, З. Малькова, В. Подобєд, Ю. Римаренко, В. Тишков та ін.); технологічні питання виховання толерантності (Т. Білоус, О. Кащенко, Б. Рієрдон, В. Сітаров, І.Сковородкіна, О. Скрябіна, П. Степанов та ін.) [6].

Мета статті – обґрунтування можливості формування індивідуальної та колективної толерантності у молодших школярів засобами народної творчості.

Виклад основного матеріалу. Проблема виховання толерантності складна й різноманітна. Сензитивність молодшого шкільного віку щодо виховання толерантності зумовлена тим, що з приходом дитини до школи починає складатися взаємодія між учнями, які є представниками різних мікросоціумів із певним життєвим досвідом, що впливає на загальний розвиток особистості; змінюється співвідношення нервових процесів збудження і гальмування, що виступає основою для формування самоконтролю, свідомої регуляції поведінки. Саме в цьому віці продуктивно відбувається оволодіння регіональною культурою у зв'язку з активним формуванням характеру, установок, стереотипів поведінки і мислення, світогляду особистості. Цей процес складний та довготривалий, дитина соціалізується шляхом наслідування

поведінки дорослих, завдяки читанню казок, оповідань та віршів, в процесі ігор [4, с. 95].

Великого значення формуванню морально-етичних цінностей дітей належить народній творчості. Одним із найвідоміших джерел отримання знань про соціальні норми, толерантні взаємовідносини та формування позитивного ставлення до навколишнього світу є також казка, що спонукає дітей перейнятися внутрішніми почуттями персонажів. Так відомий педагог В. Сухомлинський у своїй праці «Методика виховання колективу» рекомендує учителям якомога частіше використовувати казку в роботі з молодшими школярами [4, с. 95].

Аналізуючи дії казкових героїв, під час читання чи прослуховування казки, молодші школярі вирізняють позитивні та негативні риси, вчинки, вчать розуміти внутрішній світ героїв, співчувати, вірити у сили добра, перейматися за їх долю. Одразу ж потрібно обговорювати з вихованцями ці моменти, через те, що після ознайомлення з тою чи іншою казкою рефлексія є дуже важливою, адже емоції є ще свіжими й учні зможуть зробити правильні висновки, закріплюючи за собою соціальні норми толерантної поведінки. Світ казки є досить різноманітним, її видів та жанрів є безліч для дітей будь-якого віку. Величезну спадщину нам лишив народ, створивши колекцію найкращих дитячих казок, які пронизані мудрістю поколінь та навчають дітей доброти, справедливості, кмітливості, людяності та любові: («Ріпка», «Рукавичка», «Коза-дереза», «Котигорошко», «Мудра дівчина», «Про вірного товариша»...) – це лише маленька частинка того глибокого колодязя мудрості, який неможливо вичерпати, він завжди сповнений розуму і доброти [9].

Особливу увагу варто приділити народним приказкам та прислів'ям, які зазвичай вживали люди у буденному спілкуванні. Сьогодні вони теж мають значний вплив у вихованні почуття поваги один до одного, до звичаїв, традицій, культури різних народів, комунікативної культури спілкування та взаєморозуміння, розвитку у вихованців терпимість до відмінностей між людьми. Прикладами таких приказок можуть бути: «Один у полі не воїн», «Дружний табун і вовків не боїться», «Поділена радість подвійна, а поділене горе вдвічі менше», «Людина без друзів, що дерево без коріння», «Не сунь носа у чуже просо», «На добрий привіт – добра і відповідь» тощо.

Проте варто пам'ятати, що основні уявлення про толерантну взаємодію з навколишнім світом засвоюється як і у школі, так і в сім'ї, тому перші загальнолюдські цінності повинні прищеплюватися ще у родині, адже взаємини між усіма членами родини показують приклад моральної поведінки, який дитина переносить у соціум. Учителі ж у свою чергу повинні використовувати різні форми та методи роботи при формуванні толерантної поведінки у молодших школярів, створюючи найбільш прийнятне толерантне середовище, доцільно проводити бесіди після читання, обговорювати варіанти розвитку подій, запропонувати учням поставити себе на місце головного та другорядного героя, щоб повністю відчувати та проникнутися їх почуттями, подумати над тим, що можна було б змінити у історії [1, с. 302].

Висновки. Отже, використання продуктів народної творчості для дітей молодшого шкільного віку у навчально-виховному процесі сучасних закладів освіти, вчитель формує свідомого громадянина, який здатний проявляти толерантне ставлення в першу чергу до оточуючих людей, у колі рідних та друзів, а також до різних верств населення. Казки, прислів'я, приказки, оповідання, що пронизані спадщиною минулих поколінь направляють дітей у виборі поведінки по більш достойному та чесному варіанту, адже виражають повагу до людини та викликають відразу від злодійства, жахливого ставлення до навколишнього світу.

Література

1. Басюк А. М., Олійник Н. А., Білик Т. С. Формування толерантності у молодших школярів. Перспективи та інновації науки (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)), 2022. № 6(1 1) . С. 299-309.
2. Бернадська Л.В. Теоретичні аспекти виховання толерантності. Теоретичні питання культури, освіти та виховання, 2008. - Вип. №29. С.97-99.
3. Демченко О.П., Лазаренко Н.І., Любчак Л.В. Інформаційно-комунікаційні технології у підготовці майбутніх педагогів до роботи з обдарованими дітьми. Інформаційні технології і засоби навчання. 2021. Том 86. №6. С.123-143. URL: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/4570/1947>
4. Степанов О.П. Як виховувати толерантність? Народна освіта, 2001. №9. С.91-97.
5. Сухопара І. Формування у молодших школярів толерантності як соціально-ціннісної якості особистості : теоретичний аспект. Педагогіка, психологія і соціологія, 2010. 258 с. С. 227–231.
6. Сухопара І. Формування ціннісного ставлення до людини у молодших школярів. Матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. [«Сучасні технології навчання в початковій освіті»], 2006. 160 с. С. 134–135.
7. Сухомлинський В. О. Квітка сонця: Притчі, казки, оповідання, 2017. 240 с.
8. Хамедюк Н.С. Актуальні проблеми виховання гуманістично спрямованої особистості учня на принципах педагогіки толерантності, 2010. №32. С.23-27.
9. Ходанич Л.П. Виховний потенціал дитячої літератури Закарпаття: монографія, 2010.

Я. Білоконь,

здобувач ОС «бакалавр»

Вінницького державного педагогічного
університету імені Михайла Коцюбинського

Y.Bilokon,

holder of a higher education degree "Bachelor"

Vinnytsia Mykhailo Kotsubynsky
state pedagogical university

ТЕАТРАЛЬНЕ ЖИТТЯ ВІННИЦІ ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ

THEATER LIFE OF VINNIA AT THE BEGINNING OF THE 20TH CENTURY

***Анотація.** В статті розкриваються історичні передумови розвитку театрального мистецтва Поділля, зокрема м. Вінниці початку ХХ століття. Подано*